

No way in Norway

Romanen "Schlappz" er garantert årets mest rocka & rusa bok.

Av JAN-ERIK ØSTLIE

"Lyset er grått som schlappza sæd, lufta ikkeno' anna enn storkna blod og råttent vann". Sånn åpner romanen "Schlappz" av Brynjar Aa, og sånn fortsetter den i over 200 sider til. Romanen, som har undertittelen "et delirisk eventyr i tre deler", kom ut like før sommeren og ødela nesten sommerferien til flere anmeldere i Akersgata. I hvert fall gjorde boka sterkt inntrykk. "Fascinerende ekkel", skrev Dagbladet – "Desperat hyl fra underverdenen" skrev Aftenposten.

Brynjar Aa har skrevet romaner før. Tidlig på åttitallet ga han ut "Gords barn" og "Babyboy". Også dette er usminkede beskrivelser fra virkeligheten som ikke anbefales for sarte sjeler. Det er ikke mange – om noen – som i dagens hjemlige litterære andedam skriver som Brynjar Aa. *No way i Norway*, som Brage – hovedpersonen i Schlappz – ville ha sagt.

Mye er sjølopplevd

En kirke er stedet der lyset er like grått som schlappza sæd. Her har Brage gjemt seg fordi han er på flukt fra politiet og andre tvilsomme eksistenser i et knallhardt og ubarmhjertig junkiemiljø. Tidspunktet er påsken, og Brage har et skuddsår i foten. Utover dette har han en radio, en prestekjortel, ei flaske Johnny Walker, et rikt utvalg av piller og en boks lynol. Brage er i dårlig humor, neddopa på medikamenter og eget

svartsyn. Situasjonen er lite lystelig. Det fins ingen stairway to heaven. Kanskje ikke så rart at Brage kontinuerlig spy ut forbannelser mot myndigheter, navngitte programledere i fjernsynet og diverse andre samfunnsstøtter. Alle får så dressjakka revner.

Romanen er skrevet med et så stort engasjement og trøkk at forfatteren mistenkes for å ha særdeles god bakgrunn for egne meninger.

– *Hvor mye av dette er sjølopplevd?*

– Veldig, veldig mye – dessverre. Rommet, kirkerommet – det er oppdiktet, men bokas grunnholdning og motiv kommer sterkt innenfra. Du skjønner, jeg er allergisk mot karsken, den trøndske hjembrenten. Nå skal jeg prøve å bli mer dikter, sier forfatteren.

Skriver best nykter

Brynjar Aa er en belest mann som nærmer seg de 40. Hemingway, Bukowski og Bjørneboe ble hans første litterære forbilder.

– Det skulle lukte fyll av litteraturen den gangen, det skulle drekkes, sier han. I dag nevner han også Paul Auster, Peter Handke, Jean Genet og Louis-Ferdinand Celine – han med "Reisen til nattens ende" – blant sine favoritter. Relativt mørke og samfunnskritiske forfattere alle sammen, hver på sitt vis. Fjodor Dostojevskijs roman "Forbrytelse og straff", om studenten Raskolnikov som slår i hjel pantelånersken og søstera hennes med en øks, er noe av det beste Brynjar Aa har lest. Akkurat nå leser han en bok om hvorfor kvin-

ner gidder å holde det gående med menn som slår dem.

– Jeg roter meg også ofte bort i damer som ruser seg. Mange ganger har jeg fått høre at jeg har et dårlig sjøbilde. Alkokjøret holder meg jo utenfor resten av samfunnet. Venner forsvinner, de gidder ikke mer. Jeg har kjørt mye i fylla, har ikke mista lappen, men kjørt uten og fått en del utsettelse. Det hele blir en jævla rundkjøring. Men det er også herlig å være uansvarlig, det er det positive med det vanvittige ruskjøret. Å kunne si at fylla har skylda, forteller han.

Selv om han skriver best nykter, har rusen har også gitt ham positive erfaringer. – Fylla har lært meg å møte meg sjøl i døra, på godt og ondt. På slutten av ei fyllekule fortsetter jeg bare for å straffe meg sjøl, bare for å komme helt ned i kjellern. Da kan det ende med sjukehusinnleggelse. Oppturene, derimot, blir ofte en rennelse. Jeg veit hva nerveproblemer er. Fylla har lært meg å være overbærende med folk som sliter med sånne problemer. Når jeg er nykter, har jeg ingen problemer med nervene, sier han og har lite positivt å si om vanlige folks forhold til rusproblematikk.

– De er fascinert av litt alkoholisme og koser seg med dette på fjernsynet om lørdagskveldene.

Språket til Brynjar Aa er en sak for seg. For en uforberedt leser kan hans prosa virke like forfriskende som et glass Jägermeister. Etter hvert oppdager leseren musikaliteten i den spesielle

språklige sjargongen.

– Jeg hører mye på musikk. Bach, Ludvig van, Mahler og alt av fiolin og cellokonserter. Dessuten U2, Ramones og David Bowie, forteller han.

– *Er virkeligheten sånn du beskriver den i Schlappz?*

– Sett fra de normales perspektiv, er nok dette en overdrivelse. Men jeg har stor sans for Brage. I dagens samfunn ser det ut til at flere og flere tyr til ekstremer. Folk trenger å dope seg, for eksempel å hoppe i strikk. Det er jo bare en annen form for rus hvor du er så heldig å slippe bakrusen.

Nidarus

I høst ble et teaterstykke av Brynjar Aa spilt på NRK-radio. Det gikk til og med i reprise. Stykket, som bærer tittelen “Trondheim”, utspiller seg i hans fødeby, en by han også betegner som Nidarus fordi han mener den flyter av alkohol. Snart kommer teaterstykket også ut i bokform.

– Det hele dreier seg ikke om noe mindre enn jakta på stedet hvor regnbuen bor. Et trøndsk stev som handler om to stykk homo sapiens på jakt etter seg sjøl. Andre deltakere er Arve Tellefsen, Liv Ullmann, Bono, Nils Arne Eggen, Beavis & Butthead, Munken, Knutsen & Ludvigsen, Led Zeppelin og Olav Tryggvason med flere.

Teaterstykket er nylig plukket ut til å være NRKs bidrag til Preis Europa – en konkurranse i Berlin. Så nå har han fått blod på tann og skriver på et nytt stykke som handler om et lett alkoholisert kjærestepar – en slags Romeo & Julie inspirert av August Strindbergs berømte drama “Dødsdansen”. Når det gjelder svensk dramatik, er han naturlig nok også fascinert av Lars Norén. Derfor skulle han gjerne tatt turen fra sin residens i Mosjøen til Oslo for å se Noréns “Personkrets 3:1” som for tiden går på Det Norske Teatret. Men Brynjar Aa har litt noia for å havne på kjøret om han drar til hovedstaden.

Rus er ikke opprør

Hvorfor Brage, hovedpersonen i

“Schlappz”, havner på kjøret, har Brynjar Aa sine klare meninger om.

– Brage doper seg for å glemme, men også for å kommunisere med seg sjøl. Han prøver å rekapitulere livet sitt. Fylla gjør ham modigere, noen barrierer forsvinner sånn at han kommer i dialog med seg sjøl. Han tror nok det skal bli bedre, men det må bare bli litt verre først.

Brynjar Aa ønsker ikke å forherliges rus i sine bøker. – Dop løser ingen ting. Rusa folk får ingen innvirkning på samfunnet rundt seg. Et streit, normalt liv er nok ikke løsningen for verken Brage eller meg, men kanskje er vi litt misunnelige også. For vi har mye bitterhet i oss. Og hva skal vi gjøre? Når vi er i kontakt med behandlingsapparatet, opplever vi bare at de snakker dritt om hverandres behandlingsopplegg. For de andre bygger jo ikke på de behandlingsprinsipper de selv tror på. Og så videre og så videre . . .

– *Det er mye samfunnskritikk i bøkene dine – hva er linken mellom rus og opprør?*

– Rus er ikke noe opprør. Men det er så mye innbilt idyll i dette samfunnet at det å vise seg rusa offentlig kan få en slags politisk rolle. Rusa folk gir de etablerte et stikk av dårlig samvittighet. For det er altfor mye skumplast i samfunnet. Og tullede holdninger om at Norge er best. Så har vi dette velferdshjemmet, da – det som Ulf Lundell snakker om. Han liker jeg forresten, både som musiker, samfunnsrefser og forfatter. Vårt samfunn er blitt så mjukt at det har blitt hardt, vårt samfunn er blitt passiviserende.

Motorsykel som antabus

Brynjar Aa tror ikke på noe rusfritt framtidssamfunn. – Vi er stinne av dobbeltmoral. På frokost-TV kan vi først se et innslag om alkoholens skadevirkninger. Fem minutter seinere kommer det gjerne et innslag om vinanbefalinger. Jeg tror nordmenn har et annerledes forhold til alkohol enn andre, et mer anstrengt forhold. Men å få rødvinen inn med morsmelka – sånn ungene får i Frankrike – er vel heller ikke

bra, filosoferer han.

For seks-sju år siden trodde Brynjar Aa at han skulle på Lerkendal for å se Rosenborg spille fotballkamp. Isteden gikk turen, etter et visst press fra familien, til Valdresklinikken og et femukers behandlingsopplegg.

– Til å begynne med var jeg veldig anti-anti, men etter hvert likte jeg AA-filosofien. AA-møtene var imidlertid sære. Hei, jeg heter Brynjar og er alkoholiker. Den tonen der var litt klam, syns jeg, litt mye lekestue. Her var det et slags kollektivt press som både er bra og dårlig, men som ikke passer for alle. Å bli hekta på AA kan være greit nok; å gi seg hen til ett eller annet, tror jeg er bra, bare det ikke er til alkohol og dop. Men nå er det jo sånn at alkohol og dop nettopp gir deg muligheten til å gi deg hen, sier han og legger ikke skjul på at han savner bedre måter å gi seg hen på.

– *Gudsbegrepet til AA-bevegelsen, hva synes du om det?*

– Gud sånn du selv ser ham, det syns jeg er en grei definisjon. På Valdresklinikken fant jeg vel mitt gudsbilde i naturen og skjønte at vi mennesker faktisk er en del av en helhet. Men likevel havna jeg på kjøret igjen etter at jeg hadde vært der. Fikk ikke noe tilbud om ettervern den gangen.

– *Mener du at det er samme hva slags metoder som brukes bare man blir rusfri – at målet helliger middelet?*

– Nei, slett ikke. Jeg aksepterer ikke hva som helst. Det er fort gjort å finne en ny form for dop som er like jævlige. Som for eksempel å løpe åtte timer daglig.

Om det burde vært aldersgrense for å lese “Schlappz”? Forfatteren ler godt:

– Nei, jeg tror ikke det er noen god idé, sier han før han går ut til sin nyinnkjøpte – og 1000 kubikk store – Harley-Davidson.

– Du kan skrive at den er min antabus. Og at jeg har gått fra HB til HD, sier Brynjar Aa. Og ler godt igjen. ☞

JAN-ERIK ØSTLIE
er freelancejournalist